

Zalosten večer.

Tako nekako pred devetimi leti je bilo.

Večerni mrak se ulega po prostornej izbi in mračí vže tako dovolj mračne obraze Mladičeve hiše. Samó trije obrazi so v njej, a vže na jednom se bere toliko britkosti, kolikor jih le more nositi zlato materino srce. Druga dva obraza — recimo raje obrazca — pa sta posnela svoje britkosti raz materini obraz — a ne vesta, zakaj? In to je

še težje! Solze na otroških licih — nič nenavadnega! A solze iz materinih oči — vsaka nosi v sebi na stote bolésti! In da tekó solze iz oči — to je še dobro. Hudo je še le najhujše, kadar silijo solze na dan, a srce jim brani. In če ubrani vsem, gorjé srcu! Dobro je, da se ne razpoči. — In takó je danes Mladičevej materi pri srei.

Skopo vzpomladansko solnce je vže davno pritisnilo zadnji poljub na lice materi zemlji. Noč vže pošilja svojega glasnika in térja svoje — a njega od nikodar ni. Saj pride vselej z nočjó vred — ako prej ne, a danes še ni očeta. Kolikokrat je vže tekel Francek po cesti gledat, če vže gredó oče, a vselej je pritekel sam nazaj. In mati! Vsak čas stopijo na prag, potekó k sosedu, prašajo mimogredoče, pošiljajo Franeka, a očeta le ni. In pa še danes! Drugekrati so potrpeži laže — saj so prišli oče vselej, malo prej ali malo pozneje. Danes pa se zdi vsem, da jih strašno dolgo ni. „Mama, očeta ni!“ kliče Francek otožno-zveneče, kakor bi šel od tamkaj, kjer se suje prst na zemeljske ljudi. In mati ne vé odgovora. Anica se ihtí na njenem naročji, a mati je ne more potolažiti. Bog se usmili!

In morda je vender res, kar je pravil Črkov Tone! Mladičeva mati tega ne mogó verovati. O vojski se je pač govorilo vže vso zimo sém, a kaj vse se ne govori! Črkov Tone zna brati, tako za silo, da se vé, pri čem smo, a nemškega jezika ne umeje. In ta listek, ki ga je prinesla potovka — dali so ga jej pri županu — pisan je nemško. „Na očeta je, to je gotovo, ker je njegovo imé zapisano na listku,“ tako je modroval učeni Tone, a kaj je vse na njem, tega ni mogel povedati. To pa je rekel, da je videl vže več takih lističev v svojem življenji, vsaj tiskane črke so vse zasuknene takó po jednem kopitu. In to je bilo za Toneta dovolj. Rad bi bil povedal še marsikaj Mladičevej materi — a smilili so se mu. In Mladička je obračala tisti pisani listič in ga kazala drugim, a nihče je ni mogel ni razveseliti ni užalostiti — še bolj kakor je bila.

Vas je bila majhena in raztresena — daleč tam v gorah.

In vender! Pes je zalajal, a precej obmolčal. Dobro znamenje to! „Oče gredó!“ pomoli izza postelje Francek svojo objokano in zaspano glavico. In precej so vsi trije po konci. Mati vzamejo na ročje Anico — vzbudilo se je revšče. In Francek se prime za materino krilo. Vèn mislijo, na dvorišče, a stopinje bližajočega se vže čujejo pri vratih. Kljuka pri ključanici zastoče, dveri se odpró — v izbo stopijo oče. Hodili so delat v bližnjo vas k nememu kmetu.

Navadni pozdrav, običajna govorica o vsakdanjih stvaréh, ljubkovanje otrok — vsega tega ni danes. Obličje očetovo je preplašeno in skrbí polne črte na njegovem razoranem čelu poznajo se celó v tem pólumraku. Mati hité pravít, kaj je donesla potovka od župana.

„Od župana?“ ponové oče z zategnenim glasom in ves sum zgine na mah iz njihovega srca. O da ne bi bil zginil! Roki razpné mladi mož in ju zvija tako krčevito, kakor bi prišle va-nje bolečine vsega svetá. Nè, vsakako še ni mogoče! Še jeden žarek šine v njegovo razdrapano srce. — A solnce je vže davno zašlo.

„Pokaži mi tisti listek! morda me toži Lulek zavoljo tistih denarjev?“ In žena pokaže listek; tisti očetov „morda“ jo dirne nenavadno.

Oče ogledujejo pisane in tiskane črke, obračajo mali papir, a nič ne morejo najti na njem, kar bi ugajalo. Imé svoje poznajo, a drugega ne mogó iztolmačiti. In to je hudo!

„Le spat pojdite, jaz se vrnem kmalu,“ deje po malem premisleku mladi mož in pograbi za klobuk.

A žena mu brani, otroka se jočeta. Ko pa pové, da misli iti poprašat še nocoj k županu, ustavi žena svoje proseče besede. Le otroka jočeta — a ne vesta zakaj. A po odhodu očetovem ju potolažijo mati, da gresta spat. In Aničica je zaspala, a Francek nè. Pač je bil pod odejo, a zaspati tudi njemu ni moči. „Oče, kam pa greste?“ zaklical je za očetom, a oče vže niso slišali njegovih besed. In ko bi jih bili čuli, pač bi se bili še jedenkrat obrnili, tako milo proseče so bile te besede. In mati? Niti večerje niso ponudili očetu — takó jim je blodil po glavi ta neuganjivi listek. Zdaj se še le spomnijo, a vže je prepozno. Oče so otišli — —

Dolga pot! Po grdej poti in grdem vremenu! Dve dobri uri štejejo do župne vasi. A Mladiča to ne zadržuje. Zvedeti mora nocoj, pri čem da je.

Domá pa sedé mati na postelji in čakajo. Oj, težko je tako čakanje! Molek drzé v roci in v jedno mer se pregibljejo ustnice, kakor bi bil to zadnji večer. Ura zdrkne na steni, kmalu zabije dvanajst, ustnice prenehajo za nekoliko časa, obrvi pokrijejo trudne oči, smrtna tišina prevladuje po skromnej izbi, a iz ust lijó v presladkih globokih vzdihih tolažljive besede: Zgodi se tvoja volja! — Pes zalaja zunaj, a Francek zakliče izpod odeje: „Vže gredó!“ in v hipu je po konci. Pes utihne, duri zapokajo. Oče stojé sredi izbe. Mati govoré in izprašujejo mnogo, a oče samó odgovarjajo: „Bo vže kakó!“ Vsi so drugačni. A mati ne dadé mirú, zvedeti morajo. In zvedeli so. „Vojska je, in v štirinajstih dneh grem od vas, ljubi moji!“ — — Vzpomlád in žalost — kakó se ujema to dvoje!

In šli so. Pol leta ni bilo domóv očeta.

In zopet so prišli. Jesen je vže bila. Takrat pa je bilo veliko veselje pri Mladičevih — še večje kakor nekaj žalost. Jesen in veselje — kako se ujema to dvojje! In vender se in se ujema!

B—c.

Kaj si kdo želi.

Bilo je vzpomladnega dne minolega leta. Tolpa večjih dečkov koraka po cesti v učilnico. Pomaknivši se nekoliko naprej, ustavijo se, a kmalu zopet mahajo dalje po cesti. Danes imajo posebno zanimiv razgovor med seboj.

Vsak pripoveduje kaj bi bil najrajše.

Blažek bi bil najrajše: papež; Milče: cesar; Janko: general; Miško: imovit graščak i. t. d.

Zdajci se oglasi tudi Šapljev Zdravko in reče: „Veste, kaj? naš gospod župnik so nam óno nedeljo v cerkvi propovedovali, da pod solncem ga ni človeka, ki bi bil popolnem srečen in zadovoljen. Čim imenitnejšega stanú je kdo, tem več ima skrbi, dolžnosti, odgovornosti, težav in sitnosti, — večkrat tolike, da niti spati ne more mirno. Nù, če bi bilo meni vender kaj na izbiro, bil bi jaz najrajše hitra lastovka,“ pristavi Zdravko.

„Oj, oj! kakšno veselje bi bilo to meni! Letel bi križem svetá tako naglo, kakor misel iz jednega kraja v drugi. Vsako vzpomlád in jesen bi preletel vso lepo italijansko zemljo, a vsedši se na vrh velíke 138 metrov visoke cerkve sv. Petra, nagledal se svetega rimskega mesta.

Zavrtčavši svoj „flič, flič!“ vzletel bi potlej v slovenske zemlje — v svoj rojstni kraj. Od tù bi mahnil po zračnem potu daleč tjá čez hribe in doline naravnost na Dunaj na zvonik sv. Štefana 137 metrov visokega. Oj, kako krasen mora biti razgled čez ves Dunaj in óno imenitno „rotundo“ 85 metrov visoko, ki je ostala za spomenik iz svetovne razstave 1873. leta!“

Po Dunajskih dolgih in širokih ulicah bi si nalovil nekoliko sladkih mušic in komarčkov — in potlej — „frk!“ naravnost v Pariz na Francosko. Ko bi si to veliko mesto dobro ogledal — „frk!“ v največje evropsko mesto — v London. Videl bi tam 111 metrov visoko cerkev sv. Pavla; videl čudovito mnogo tovaren in različnih umetelnih strojev.

Od tam bi zafrčal v Kolin (Köln). Videl bi tù pri stolnej cerkvi velikanska stolpa, ki sta vsak po 156 metrov visoka.

Ko bi se tù nekoliko oddahnil in si ogledal mestne znamenitosti „frk!“ naprej v prestolno nemško mesto Berolin, kder bi videl lep 61 metrov visok „pobédni spomenik“; 26 metrov visoka „Braniborska vrata“ in še mnogo drugih znamenitih zgradb.

Iz Berolina pa — „frk!“ preko Varšave in Smolenskega naravnost v Moskvo na Ruskem. V Petrograd se mi zdi malo predaleč, zato bi se pa Moskve bolje nagledal.

Zna se, da bi se tù do dobrega odpočil na zvoniku „Ivana Vélikega“, kateremu je ves vrhovni krov s čistim zlatom prevlečen. Ta zvonik je ukazal zgraditi car Boris Godunov 1600. l. Oj kakšen vam je to lesk v solnčnem